

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України про внесення змін до Кодексу України про
адміністративні правопорушення щодо протидії деструктивним
інтернет-трендам в освітньому процесі

1. Обґрунтування необхідності прийняття проєкту Закону

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та соціальних мереж (таких як TikTok, Instagram, Telegram та інш.) створив нові виклики для безпеки учасників освітнього процесу. Останніми роками в дитячому та підлітковому середовищі стрімко поширюються так звані «деструктивні інтернет-тренди», «челенджі» та онлайн-ігри. Вони спонукають дітей до дій, що несуть пряму загрозу їхньому життю, фізичному та ментальному здоров'ю, а також гідності (наприклад, імітація задушення, вживання небезпечних речовин на камеру, небезпечні трюки на транспорті чи дахах будівель, заклики до самоушкодження).

За даними соціологічних та психологічних досліджень, понад 85% українських підлітків щодня проводять у соціальних мережах більше ніж 4-5 годин.

Згідно з моніторингом правоохоронних органів та правозахисних організацій, близько 25% дітей стикалися у мережі з тиском, закликами до виконання небезпечних завдань або цькуванням у межах інтернет-спільнот.

Кіберполіція України щорічно фіксує сотні випадків залучення неповнолітніх до деструктивних онлайн-спільнот, які у більшості випадків призводить до тяжких травм, отруєнь або спроб суїциду.

При цьому, освітнє середовище є головним осередком, де такі тренди масштабуються в геометричній прогресії, адже підлітки часто знімають небезпечний контент безпосередньо в закладах освіти задля «вірусного» ефекту та визнання авторитету серед однолітків.

Чинне законодавство (зокрема норми щодо булінгу) не охоплює випадки поширення деструктивних челенджів, які не мають ознак безпосереднього особистого цькування, але несуть масову загрозу. Крім того, існує правовий вакуум щодо відповідальності керівників закладів освіти, які іноді приховують такі факти, аби не псувати репутацію закладу.

2. Цілі та завдання проєкту Закону

Основною метою та завданнями законопроєкту є:

- створення дієвого правового механізму захисту дітей від небезпечних інтернет-челенджів та деструктивних ігор в освітньому процесі;
- встановлення чіткої адміністративної відповідальності для осіб, які пропагують, залучають або примушують здобувачів освіти до участі в таких трендах.
- підвищення відповідальності батьків за дії неповнолітніх осіб, а також керівників закладів освіти за приховування небезпечних інтернет-трендів.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту Закону

Проектом Закону пропонується внести такі зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП):

1. Доповнити КУпАП новою статтею 173³, яка передбачає:

1) відповідальність за пропагування, залучення або примушування здобувачів освіти до участі в деструктивних інтернет-трендах (іграх, челенджах), що загрожують здоров'ю, життю або гідності (штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи строком від 20 до 40 годин) (*частина перша статті в редакції законопроекту*);

2) відповідальність батьків (або осіб, що їх замінюють), якщо зазначені дії вчинені неповнолітніми особами (штраф від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян) (*частина друга статті в редакції законопроекту*);

3) відповідальність керівника закладу освіти за неповідомлення поліції про виявлені факти участі учнів у деструктивних трендах, які загрожують їхньому життю чи здоров'ю (штраф від 100 до 200 неоподаткованих мінімумів доходу громадян або виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням 20% заробітку) (*частина третя статті в редакції законопроекту*);

4) Примітка до статті чітко розмежовує поняття «деструктивного інтернет-тренду» та «булінгу (цькування)».

2. Встановити, що розгляд адміністративних правопорушень за статтею 173³ відноситься до компетенції районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (*зміни до статті 221 КУпАП*), а право складання протоколів надається органам Національної поліції (*зміни до статті 255 КУпАП*)

Законопроект системно пов'язаний із проектом Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення психологічної безпеки та захисту учасників освітнього процесу від деструктивних інтернет-трендів, який є похідним від нього.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами в даній сфері правового регулювання є Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закони України «Про освіту» та «Про охорону дитинства», інші нормативно-правові акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування проекту Закону

Реалізація даного законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України. Навпаки, надходження від штрафів за адміністративні правопорушення спрямовуватимуться до дохідної частини бюджету.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту Закону

Прийняття Закону дозволить:

- значно знизити рівень травматизму, психологічного тиску та смертності серед здобувачів освіти, спричинених небезпечними онлайн-іграми та челенджами;
- підвищити рівень цифрової грамотності та відповідальності батьків і педагогів;
- створити безпечне та психологічно комфортне освітнє середовище у вітчизняних закладах освіти.

Народні депутати України

С.В. Кузьмініх та інші

